

A közösségfejlesztő szakmai identitása: Interjú Knyihár Éva közösségfejlesztővel¹

Identity of community development professional: Interview with Éva Knyihár

BÓTA ILDIKÓ & B. ERDŐS MÁRTA

Bóta Ildikó: független kutató; ildobota@gmail.com

Ildikó Bóta: *independent researcher; ildobota@gmail.com*

B. Erdős Márta: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Társadalmi Kapcsolatok Intézete, Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék; erdos.marta@pte.hu

Márta B. Erdős: *University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences, Institute of Social Relations, Department of Community and Social Studies; erdos.marta@pte.hu*

– *Hol dolgozik most?*

– Több területen is dolgozom, a fő szakterületem a civil szférán belül a közösségfejlesztés, és az önkéntesség fejlesztése – egyfajta társadalomfejlesztés. Középvezetői szerepben, szakmai vezetőként, önálló döntési joggal tevékenykedem. A munkám a Civil Közösségek Házában megvalósuló önkéntes programok és közösségi programok lebonyolításával kapcsolatos.

– *Milyen kihívásokkal találkozik?*

– A civil szférában dolgozom, így annak az összes előnyét és hátrányát élvezem. A legnagyobb kihívást a finanszírozás, továbbá a pályázatok, a független szakmai programok megvalósításának a nehézségei jelentik. Ezen belül nem is az ötletek hiánya, hanem a humán erőforrás, illetve sok esetben a speciális szaktudás hiánya.

– *Milyen fajta szaktudásra van szükség?*

– Főleg szociális munkásokkal dolgozunk, de nem mindenkinek van – főleg a közösségfejlesztés területén – olyan készsége, képessége, hogy rögtön tudjon ezen a területen ügyesen, rátermetten, kreatívan tevékenykedni. Ilyen a rendezvényszervezés, a programok lebonyolításával kapcsolatos gyakorlatias tudás hiánya, a facilitálás, mediáció, meg hasonló jellegű dolgok, nem az elméleti, hanem gyakorlatias gondolkodás... Nagyon sok esetben szembesülök azzal, hogy jön egy nagyon jó képességű, aktív, lelkes, fiatal szakember, kiváló eredményekkel, de önállóan ezekkel a típusú dolgokkal nehezen tud megbirkózni, merthogy még ilyen szituációban, ilyen helyzetben nem találta magát. A másik kihívás pedig abból adódik, hogy nagyon szűk a kapcsolatok rendszere. A jó tudású, gyakorlatiasabb, vagy már

¹ Az interjú az EFOP-3.5.2.-17-2017-00002 – „Szociális munkás és közösségek segítésére irányuló felsőoktatási képzések innovatív, duális és gyakorlatorientált fejlesztése. Transzformatív-dialogikus tanulás a kooperáció szolgálatában” című projekt támogatásával készült. Megjelenésének eredeti helye: B. Erdős, M., & Nyers, Sz. (Eds.) (2018). *Miben van az erőd? Oktatási segédanyag szociális szakemberek és közösségfejlesztők számára* (pp. 69–80). PTE BTK Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszék. <https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/13334/5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

tapasztalatokkal rendelkező szakembernek kevés az a kapcsolatrendszere, amiben gondolkodni tud. Amikor én a civil szférán belül a társadalomfejlesztésről, meg közösségfejlesztésről beszélek, akkor az – tágabban értelmezve – a lokalitás, a helyi szint fejlesztése. Az a tapasztalatom, hogy a szakembereknek nagyon kevés az ismerete: mind az intézményhálózatban, mind a konkrét kapcsolatokat illetően kevés kapcsolata van az adott szakterületen belül. Ha itt akar letelepedni, munkahelyet találni, akkor nem lenne az utolsó szempont a szociális szférában, hogy a már jól működő, meg együttműködő hálózatok komplexitásában jobban lássa ezt az egészet. Nagyon kevés olyan tapasztalatom van, hogy fiatal szakemberek maguktól föltérképeznék a várost, és mondjuk látogatásokat szerveznének a szociális területen működő civil szervezetekhez, vagy felkutatnák ezeket a kezdeményezéseket. Az egyetemen megköveteltek jó esetben tisztességesen végigcsinálják, de maguktól... nem látok ilyet.

– *Pedig elvárható lenne, nem?*

– Hát szakember! Amikor azt várjuk, hogy feltérképezzük ügyfeleink erőforrásait... és akkor a sajátunkat nem építjük?!

– *Adjon javaslatot! Hogyan működtesse az egyetem a szociális munkás képzést, hogy ebben jobbak legyenek a hallgatóink?*

– Nekem elvárás, hogy a szakma aktuális információival tisztában kell lenni. Minden szakembernek a saját felelőssége, hogy a szakmájában naprakész legyen. Nekem ez a naprakészség nem mindig érhető tetten. „Megtanultam az egyetemen” – és akkor ez mintha örökké úgy maradna. A szakmai fórum ilyen esetben szerintem jó ötlet lehet... valamilyen formát kitalálni, ami motiválná a hallgatót. Igénye legyen arra, és tudatosodjon benne, hogy ha ő jó szakember akar lenni, és jól végezni a munkáját, akkor a továbbfejlődés elengedhetetlen.

– *Milyen elvárások vannak a szociális munkással kapcsolatban azon a területen, ahol Ön dolgozik, a közösségfejlesztés területén? Melyek a legfontosabb ismeretek, amikkel rendelkezniük kell, és milyen készségekre van szükség?*

– Elsősorban nagyon fontos, hogy az alapfogalmakat ismerje: hogy mikor egy közösségfejlesztő a közösségről beszél, akkor miről beszél? Legyen tisztában az alapvető közösségfejlesztési ismeretekkel, folyamatokkal. Legyen neki személyes tapasztalata, hogy milyen egy közösség tagjaként funkcionálni. Tehát, hogyha mondjuk ő egy nagyvárosból jön, akkor a megszerzett ismeretek mentén tudja saját magát is értelmezni, hogy arról a területről, ahonnan ő jött, ott milyen szerepet töltött be? Legyen kezdeményező, nyitott és rugalmas, önálló. Legyen tisztában a saját képességeivel. Legyen reális önértékelése, tehát merje azt mondani, hogy eddig tart az én kompetenciám, tudásom, ilyen szinten tartok most. Merjen segítséget hívni a szakterületéről, ha kell. Alkalmasság legyen arra, hogy belátható időn belül értse, hogy miért fontos ezt felfejleszteni, továbbfejleszteni... törekedjen rá, hogy a meglévő tudásait elmélyítse, folyamatosan aktualizálja, újraértelmezze, frissítse. Ez egy napi szintű dolog, tehát egy közösség folyamatosan fejlődik. Ami tegnap még igaznak bizonyult, vagy reálisnak tűnt, azt lehet, hogy ma már nem érvényes. Tudjon stratégiai szinten is gondolkodni, tudjon reálisan helyzetet elemezni, eseteket értelmezni, esettanulmányokat írni.

– *A mai fiatalok az Y generáció tagjai, akik az életük egy részét a virtuális térben élik, így a közösség nem a reális térben szerveződik körülöttük. Hogyan lehet összeegyeztetni az elvárásokat, amiket az imént felsorolt, ezzel a változással?*

– Ez megint egy újabb kihívás. Nekem is meglehetősen sok tapasztalat volt, hogy a fiatalok ezt a virtuális közösséget, mint evidenciát tekintik – hogy ez a közösség. Nagyon nehéz volt velük

azt a szemléletet megértetni, meg arról beszélgetni, amit a normális értelemben vett közösségfejlesztés alatt értünk. Nem volt megélt tapasztalatuk a saját közösségükben, vagy azért, mert elzárt településen éltek, vagy egészen más szociokulturális közegből jöttek, ugye, az ország különböző pontjairól, nagyváros, kistelephely, zsáktelephely, tanya – tehát ezek nagyon izgalmas kihívások. Ez is egy érdekes módszer lehet: hogy sokkal nagyobb hangsúlyt lehetne helyezni arra, hogy ezek a tapasztalatok – ki milyen szociokulturális közegből jött – miképpen tudják az itteni oktatást segíteni. Mondjuk ezt becsatornázni, ezeket a valós tapasztalatokat, nem azt, ami a nagykönyvben meg van írva, hanem akik ebben éltek, azoknak a tapasztalatait, tudását, érzéseit behozni, és ezzel színesíteni a gyakorlati képzést... Ezzel is lehet tudatosítani a fiatalban, a hallgatóban, hogy mennyiféle emberrel fog ő foglalkozni, tehát hogy a saját korcsoportján belül is már milyen nagy a szórás... és hogy ezek a különböző településről, eltérő szociokulturális közegből érkező emberek egy bizonyos témáról egész másképp gondolkodhatnak. Egész más aspektusát hozhatják be egy közösség értelmezésének – és mondjuk érdemes ezeket ütköztetni. Tehát itt nem az van, hogy kinek van igaza, hanem ki mindenki hozott egy csomó minden kis igazságot, és abból hogyan lehet valamit kisütni. Merthogy Y generáció van a nagyvárosokban, de van a falvakban is, és a kettő nem ugyanaz... Amikor tanulja az iskolában, hogy Y generáció, kap valami általános képet erről, de ennél valószínűleg sokkal jobban fogja tudni értelmezni azt, hogy ő maga honnan jött. Ha viszont nagyvárosban akar maradni, és ott akar tevékenykedni, akkor nem elég az a tapasztalat, amit ő hozott a saját vidéki környezetéből, hanem azzal kell dolgoznia majd, ahova kerülni fog. Nem tudjuk megtagadni a múltunkat, meg a hozott dolgainkat, a megküzdési stratégiánkat. Ha ezeket ügyesen hozzuk elő, szerintem erősíthetnek. Abszolút. Egy csoporton belül meg nagyon nagy tapasztalati tudást hozhat.

– *Miben nyilvánul meg egy szociális munkás autonómiája a közösségfejlesztés területén, és mire terjed ki az ő felelőssége?*

– A felelősséggel kezdjük, az nekem így könnyebben értelmezhető. Hát a felelősség az nagy. Kicsit ahhoz hasonló, mint amikor az ember gyereket nevelget, és próbálja terelgetni, de ugyanakkor nem lenyesegetni a kis dolgait, hogy az egyénisége megmaradjon. Valahogy így gondolom az én felelősségemet is. Biztos, hogy hatással vagyunk egy csoportra, egy közösségre a munkánk során. Igen, ez nagy felelősség, mert emberi életéről van szó, emberi sorsokról... itt érzelmekről, tudásokról, készségekről beszélünk, és ez egy nagyon komplex dolog. Egyértelmű, hogy én úgy megyek oda, hogy én jót akarok, és valami építő jellegűt, valami fejlesztő jellegűt. Mindezt úgy kell csinálni, hogy embereket ne sértsek meg, ne minősítsek, és ne okoskodni menjek oda. Tehát ez a bizalom építésének olyan foka, ami nagy felelősség... ha engem egy közösség megtisztel a figyelmével, akkor ez már egy nagy felelősség.

– *Milyen tulajdonságokra van szükség egy közösség-építő szociális munkás esetében, hogy elfogadott legyen?*

– A fejlődés kölcsönössége. Mindig elmondom, hogy mi az, amit én tudok adni, és mi az, amiért az jó nekem is. Mindig elmondom, hogy mi az, amit én kaptam tőled, vagy egy közösségtől, mi az, amit én tanultam magamról, tehát... én szerintem ez egy nagyon jó dolog, mikor az ember ezzel tisztában van. Lehet, hogy most én jöttem hozzátok, titeket tanítani, meg okosakat mondani, de ti nem is hiszitek el, hogy én ezáltal mennyit fogok magamról és tőletek tanulni. Mert ez az adok-kapok nálam ilyen alap. Tehát, hogy ezt tisztázzuk, hogy ez, ez a helyén legyen. Én nem szórakoztatni megyek, vagy showműsort viszek oda, meg nem azért kapom a fizetésemet, hogy ott kacarásson mindenki... jó esetben vicces leszek, ugye, de ez egy közös felelősség. A munkám során ez a legkimerítőbb számomra: nemcsak a saját felelősségemet,

hanem ezt a közös felelősséget tisztázni. Milyen készségekre van szükség? Hát a kommunikáció, a határozottság, következetesség... ha lefektettük a szabályokat, kereteket, akkor azt be tudjam tartani. Tehát a következetesség, az szerintem nagyon fontos... Szokták mondani még, hogy az érzelmi kötődés... hogy érzelmileg mennyire lépek bele valakinek az életébe. Ez nekem egy nagyon nagy kihívás, mert alapvetően én nagyon emocionális ember vagyok. Nekem az empátia, az nem megy nehezen, de már észrevettem, hogy kicsit túlzásokba szoktam esni... mondjuk, ezt okosan kell kezelni. Mikor nagyon közel kerülök valami üggyhöz, vagy közösséghez, vagy egy emberhez... Külföldön le van írva a bébiszittereknek, hogy nem szerethetik meg a babát, akire vigyáznak. Ki az, aki azt mondja, hogy most te nem szerethetsz meg egy embert? Na, szóval... ez egy nagy kihívás szerintem... és nem vagyok benne biztos, hogy erre föl vagyunk készítve.

– *Mennyire vonódik be, mennyire terheli meg az ember önmagát?*

– Én magamról tudom, hogy például [...]n szakemberként lettem behívva, és már ott vettem házat. Tehát önmagamról ennyit. És ez szerintem... nekem mondhatja valaki, hogy ez nem jó. Nem érdekel. Imádom őket, és fejlesztem a társadalmat, és most már nem hivatalos szakemberként, hanem majd helyi lakosként is csináljuk. Ha valami folyamatot elindítunk, főleg a közösségfejlesztés területén, nem feltétlenül gondolom, hogy mindig mindenből ki lehet maradni. Sose lehet tudni, hogy hogyan válik esetleg az életed részévé, és akkor most... most akkor mi van?

– *Mintaadónak kell lenni egy közösségfejlesztő szakembernek?*

– Mint ahogyan minden szakmában: hogyha mondjuk azt mondom, hogy én ennek a szakterületnek a képviselője vagyok, rólam is meglesz a vélemény, de magáról a szakmáról is. Tehát meggyőződése, hogy amikor a szociális munkás szakma arra törekszik, hogy elismertebbé váljon, akkor ez is egy közös felelősség. Tehát ne csak az legyen, hogy KÉ, de aranyos, az, aki mindig mosolyog, olyan kis helyes, és lelkesítő, hanem az is mellette legyen, hogy jó szakember, a szakmáján belül tényleg ott van a szeren. Nemcsak a személyiségem, hanem a tudásom is ott marad, megragad.

– *Az autonómiára, ha visszatérhetnénk... Erősek-e a korlátok, amelyek között dolgozni kell, vagy szabad a saját képességeit, kreativitását is érvényre juttatni?*

– Ez is érdekes, a korlátok. Én azt mondanám, hogy keretek. Mert a korlátról mindig, mindig az jut az ember eszébe, hogy az korlátoz. Ha keretek vannak, akkor azokon belül szabad vagy. Ha én így közelítek hozzá, ha nagyjából tudom a kereteket, amin belül nekem mint szakembernek működnöm kell, akkor az úgy rendben van. Erre egy nagyon jó példa, amit trénerként is el szoktunk mondani: Két játszótér van. Az egyik játszótér körbe van kerítve korlátokkal, a másik nem... és akkor mögötte van egy gyorsforgalmi út, száguldoznak az autók. A másiknál nincsenek korlátok, de ugyanúgy ott van az út. Megfigyelték, hogy ahol nem voltak felépített korlátok, ott a szülők az úttól egy méterig engedték a gyerekeket, félve, hogy kiszaladnak az útra. Ahol korlát volt, még a korláton is csüngtek a gyerekek. Szerintem ez egy nagyon szép példája annak, hogy amit korlátnak hívunk, az nem biztos, hogy minket gátol, hanem azon belül biztonságosan azt csinálunk, amit akarunk. Ha a korlátok szépen le vannak tisztázva, akkor azon belül szerintem csodálatosan tud az ember működni.

– *Attól függ, hogy elzár-e engem valamitől, vagy óv.*

– Így van, így van... mikor azt mondjuk, hogy szabályokat, meg kereteket adunk magunknak, mi is részt veszünk annak a felállításában... és akkor itt is van egy felelősség, ez a mi felelősségünk, nem másoktól kell ezt várni.

– *Hogyha egy közösségben gondolkodom, ahol a közösségfejlesztő segít a közösség dolgait alakítani, akkor a korlátok ott fontosak a közösség szempontjából? Segíti a közösség kialakítását az, hogyha vannak keretek?*

– Keretek? Persze. Igen, hogyne. Mert én, mint fejlesztő szakember nem helyettük mentem megoldani a dolgokat, hanem ezek a keretek tisztázzák az én szerepemet. Például hányszor megyek oda, milyen rendszerességgel, milyen kérdésekben tudok segíteni... ezek, ha le vannak fektetve, akkor persze, hogy segíthetik a munkánkat.

– *És a közösség tagjait?*

– A közösség tagjait? Hát, ha számukra látható, gyakorlatban is utolérhető nyomai meg technikai vannak, akkor persze. Persze. Mondjuk egy megrekedt, érdektelen, uncsi közösségben valaki azt mondja, hogy hív egy szakembert, és azt mondja, hogy szeretné, ha itt egy kicsit valami történe, és valami változás elindulna... de akkor mindjárt az az első, hogy milyen változás? Jó irányú? Mi számít nekik változásnak? Mi ebben az én szerepem – az ő változásuk szempontjából? Ezt közösen fogjuk meghatározni. A közösség tagjainak ezzel tisztában kell lenni. Nem könnyű kérdések, azt a mindent!

– *Arra kérem, hogy emlékezzen vissza kétféle esetre! Idézzon fel nekem egy sikeres és egy sikertelen esetet közösségfejlesztő gyakorlatából, és mondja el, mik voltak a siker, illetve a kudarc okai?*

– Hát... a kudarc már mindjárt eszembe jutott. De akkor én még nem voltam szakember, ez azért nem jó. Az istenkúti kudarc... alapvetően az volt az elképzelés, hogy a közösség majd valamit elér. Igaz, hogy kudarc volt Istenkúton. Évekig tartó közösségi munka eredményeként most az a közösség a művelődési ház elvesztése után a jószomszédi viszonyra redukálódott. Megmaradt az egyébként is jó szomszédi viszonyban élő emberek szorosabb kapcsolata. Ennyi; meg megvan a közös élmény, mert amíg élünk, emlékezni fogunk erre a közös harcra. Ezt én sajnos kudarcnak élem meg, és még a mai napig is annak fogom föl.

– *Mik voltak az okai?*

– Hát a hatalommal... a politikai hatalommal való megküzdéshez a tudás hiánya, meg a készségek hiánya. Akkor én még nagyon az elején voltam. Félelem? Hát, mondjuk a félelem nem annyira. Az eszköztelenség, merthogy már mindent kipróbáltunk, de még mit lehetett volna? Kihoztunk belőle mindent, amit tudtunk.

– *Erősebb volt a hatalom, mint a közösség ereje?*

– Igen, tehát a politikai hatalom, az így bedarált bennünket. Az bedarált bennünket!

– *Tudott volna ez a közösség még más erőket mozgósítani, hogy ellenálljon a politikai nyomásnak?*

– Nem, az ombudsman kimondta, hogy jogtalan volt – és akkor kitörölhettük vele a fenekünket. Utólag ki lett mondva, hogy jogtalan. Itt jön az, hogy ez a mai napig egy nagy... egy nagy kihívás. Ez is lehet kihívás: hogy mi mindent tanulunk arról, hogy milyen lehetőségeink vannak, és akkor van, amikor... az élet így fölülírja. Minden tudás birtokában vagyunk, minden stimmel, és mégse, mert olyan jogi csűrés-csavarás következik a profibbaktól, ami meghaladja az ember képességeit. Már találkoztam ilyesmivel a szociális szférában is. Gyönyörűen levezethető lett volna, hogy hogyan oldható meg adott probléma, hogyan fogunk ezen túllendülni – de a jogi csűrés-csavarás annyira bekavar, és annyira elviszi másfelé a dolgokat, hogy iszonyú hosszadalmas lesz, hitevesztett állapotába kerül nemcsak az érintett fél, hanem a szociális szakember is. Már saját magának se hiszi el, hogy képes lehet... pedig minden ott van.

Hát sikertörténet azért hál' istennek több van. A már említett M., ahol folyamatos a visszajelzés, hogy ez jó, és hogy azóta már szakmai folyóiratokban példaként is említik. Visszatérve az istenkúti kudarcra, az olyan szempontból meg egy sikertörténet, hogy tanítják az egyetemen. Tehát attól függ, hogy honnan nézzük... én, én személy szerint kudarcnak éltem meg, de ha ránéz egy kívülálló, azt mondja, hogy: Na, ez igen! És akkor a tubesi lokátor elleni harc, meg ezek a harcok... ezek mind ilyen sikertörténetek.

– *Ezeknek van hozadéka a személyes, emberi kapcsolatokban?*

– Persze, persze. Erősödtek, egyértelmű. Nem is kell nagyon kutatni. Mélyültek, erősödtek, feltöltöttek mindenféle szeretettel, ami a mai napig közös kapcsolat... a szakmai kapcsolatok a mai napig még megvannak... ha úgy vesszük, ez egy sikertörténet. Az akkori ellenségek a mai napig köszönnek nekünk. Akkor ellenségnek minősített emberek a mai napig megismernek, és azért tudunk egymásról. Volt, akivel azóta már szakmai kapcsolatba kellett lépnem, és túl tudtunk ezen lendülni. Ilyen is volt. Volt, akivel nem.

– *Szeretném, ha elmondaná, hogy mi vezetett a m-i sikerhez?*

– A m-i sikerhez az ottani embereknek a lelkesedése, a kitartása, az a fajta település-szeretet vezetett, amit éreztem, meg érzek... A változásra való hatalmas igény, az, hogy rögtön, leesett nekik, hogy ha ők változtatni akarnak, akkor ez rajtuk múlik. Ez egy ilyen szép dolog, hogy ezt nem kellett nekik magyarázni. Amikor úgy várnak emberek, szakemberként, és abban kérik a segítségedet, hogy mi itt valami változást akarunk. Tehát ilyen állapotban vannak már. Van olyan sikertörténet is, ahol az volt a nagy, szép pillanat, több találkozás után, hogy éljen, változást akarunk, végre! Az is felemelő tud lenni. Ezért mondom, hogy ez egy nagyon összetett dolog. De itt M-en az volt a jó, hogy nem arra ment el az energia, hogy rágtuk a gumicsontot, és nyalogattuk a sebeinket, meg a múltunkat... Nagyon érdekes. Lehet, hogy azért volt így, mert a hagyományos értelemben vett kistelepülési életet élték, voltak ünnepeik, nagyon egyszerűen és szépen éltek.

– *Most hogy élik az életüket?*

– Hát végül is... ominózus változás, hogy most munkahelyek lettek, meg elmondták, hogy mi mindent szeretnének majd... az ő gyerekeik megnőnek és szeretnék, ha itt maradnának, és ehhez még szerintük mi mindennek kellene történnie... tehát lassan úgy elindult. Egyre több beköltöző van, bővül a falu. Amikor a befogadó állomás ellen tüntettek,² hogy ők nem akarnak befogadó állomást építeni, az egy nagy sikerélmény volt. Én ott közösségfejlesztést tanítottam, közösségfejlesztési ismereteket, meg egy közösségfejlesztő szociális szövetkezetet terveztünk. Mi az a közösségfejlesztés? Vittem ezeket a lexikális információkat, meséltem nekik a mozgalmakról, tüntetésről, az érdekérvényesítés, meg a nyilvánosság módszereiről. Tök jókat nevetgélünk, hogy hát ez egy nyugodt, viszonylag nyugodt falu... Tüntetés, útlezárás? De azért meghallgatták, meg elmondták, hogy mi mindent hallottak, mi az, ami országos szinten eljutott hozzájuk... beazonosítottuk ezeket a dolgokat. Sosem felejttem el, akkor nyáron elmentem egy fesztiválra, a híradóból tudtam meg, hogy M-en befogadó állomást terveznek, és hogy a falusiak lezárták az utat, és kimentek tüntetni. Hát ezek, hát ezek az én tanítványaim! Bennük volt,

² Nehéz ma bármilyen migrációval kapcsolatos kérdésről megfelelő szakmai kiegyensúlyozottsággal gondolkodni és írni. Itt arról volt szó, hogy egy kis létszámú településre nagyon nagy számú menekült irányítását tervezték. Márpedig a népesség összetételének radikális és gyors, felkészülési idő nélküli megváltozása mindig erős konfliktusokhoz, sőt válságokhoz vezethet. Ennek lehetséges következményeiről G. W. Allport *Az előítélet* című (Osiris, 1999) munkájában olvashatunk bővebben. Hasonló dilemmák esetében az etikai irányelvek jelentős segítséget adhatnak a szakember számára.

egyértelmű, hogy bennük volt, csak az... na, itt jön az, hogy tudatosan... ilyen egészséges lelkű emberek tudják, hogy nem nyugodhatnak bele a sorsukba... és akkor itt jön az, hogy mennyire fontos, hogy odatedd nekik azt a legális eszközrendszert, hogy mit csinálhatnak? Hogyan kell lezárni azt az utat? Hogy mihez van joguk? ...és olyan gyönyörűen megcsinálták! A beadványt... a miniszternek, mindenkinek írtak... Büszkeség! De van, amikor fordítva történik. Van, aki birtokában van minden tudásnak, és mégis képtelen mozgósítani embereket.

– *Ez egy teljesen civil dolog volt?*

– Igen. Képzeld, ez teljesen civil. És annyi, hogy utólag azért kapcsolódott hozzá néhány párt... hát akkor kezdődött a migránspolitika.

– *Szerveződő, vagy átalakuló civil közösségbe bele szokott szövődni a politika?*

– Kistelepülési szinten nem. És ez is egy jó dolog. Nem éreztem soha. Nem. Nem. Minimális... mondjuk olyan szinten beleszólt a politika egy kicsit, hogy a polgármester az akkori politikai kapcsolatait próbálta a falu javára fordítani – hogy abból egy kicsi előnye legyen a falunak.

– *Hasznára van-e egy szerveződő, vagy átalakuló közösségnek, ha a politika bele akar folyni?*

– Civil szférában dolgozom... olyan nincs, hogy tudsz nem politizálni. A civilek a maguk módján politizálnak, mert az a dolguk, civil kontrollként, ez nem pártpolitika... A pártpolitikát azért nem tudod teljesen kikerülni. A Civil Községek Háza a mindenkori politikai hatalommal próbál partneri kapcsolatot kiépíteni, mert kötelező önkormányzati feladatot lát el, feladat-átvállalási szerződést köt. Ez egy nagyon nagy kihívás, hogy mindig megfeleljen az aktuális elvárásoknak, de ugyanakkor megtartsa a szakmai függetlenségét. Például a mai napig meg tudjuk azt csinálni, hogy semmiféle politikai, pártpolitikai megmozdulásra nem lehet kibérelni az épületet. Le vannak fektetve az alapok, amivel mi védjük magunkat – hogy véletlenül se érjen az a vád, hogy ilyenek vagyunk, vagy olyanok vagyunk. Mi igyekszünk minden pártnak a dolgait figyelemmel kísérni, mi is személy szerint vagyunk valamilyenek, de azt nem visszük bele a munkába.

– *Milyen lehetőségek és akadályok vannak még egy szociális munkás előtt ezen a pályán a közösség, és a saját életének a fejlesztése terén?*

– Ebbe sok minden beletartozik. Én tudom, hogy nagyon sokat küzdöttem azzal, hogy a családom ezt elfogadja. Hogy anya már csak ilyen. Tehát amikor én annak idején kicsit túlkorosan elkezdtem az egyetemem... beköltöztünk Istenkútra, én tényleg közösséget akartam ott, tehát érthető volt, hogy ott valamit fogok csinálni. Igényem volt arra, hogy a gyakorlat mögé az elméletet is oda akarom tenni, és egyetemre mentem. Harminchat éves voltam – akkor nappalira... Az egy nagy küzdelem volt. Nem is az, hogy küzdelem, ez nem jó szó, mert megkaptam a megfelelő támogatást... nagyon leegyszerűsítve: oda mész, azt csinálsz, amit akarsz, csak legyen ebéd, vacsora, meg mi észre se vegyük, hogy te ezt csinálod. Na, ez... ez volt a kiindulópont. Nem volt könnyű... merthogy mind a két dolgomat jól akartam csinálni: a családot is, és a munkámat is. Saját magamon észrevettem, hogy... most, jelen pillanatban nagyon jól érzem magam. Most egyensúlyban vagyok... az elején nagyon sok esetben a családom rovására ment... és akkor volt egy időszak, amikor a munkám rovására ment. Az egy nagy kihívásom volt, hogy megtaláljam az egyensúlyt, és ne érezzek lelkiismeret-furdalást, ha én megyek egy továbbképzésre, és a gyerekek egyedül vannak otthon. Úgy vannak egyedül, hogy az apjuk, az öreganyjuk ott van... csak ugye én tizenegy évig otthon voltam, és akkor nem én vagyok velük együtt... és ugyanez volt a munkámban. Hogy nélkülem? Hát megáll a Föld. Hát dehogy áll meg a Föld, simán rendben van. Nagyon jó példa a Pécs Bike Maffia, főzünk minden hónapban, nagyon jó példa most erre. Minden hónapban főzünk, két év alatt egyszer

nem hiányoztam. Én indítottam, énnekem ott kell lenni, mert különben nem lesz ebéd... Csoport vagy család? Tipikus. Ilyen szituációkkal tele volt az életem, hogy a szakmám, vagy a családom... és eljutottam addig, hogy a család, a család a fontosabb, és hogy nélkülem nem áll meg az élet, és senki nem fog éhen halni, és ha jó szakember vagyok, megoldom. Pótolni fognak tudni. És szerintem ez tőlem egy már egy nagyon nagy szakmai fejlődés. Tudnom kell ezt tudatosan kezelni... Régen lehet, hogy hajlamos lettem volna úgy dönteni adott helyzetben, hogy amelyiket kihúzom a kalapból... az is egy megoldás – de legyenek már ennél következetesebb, legyenek annyira profi, hogy oldjam meg... és ez, ez így nem könnyű, nem. Ezt az ember saját maga fogja saját magának megoldozni, magában. Ezt nem lehet tanítani szerintem.

– *Melyik az az öt dolog, amit a legfontosabbnak tartana megtanítani egy jövődöbeli szociális munkásnak?*

– Most rögtön elsőre eszembe jutott valami, de nem tudom jól kifejezni magam. Mikor azt mondom, hogy a család... tehát ez a feltétlen szeretet – valami hasonló a közösség felé. Nem is tudom, minek nevezzem? Akkor menjél oda, ha komolyan úgy gondold, hogy erre te fel vagy vértézve, kellően elszánt vagy, és megvan a megfelelő tudásod, készséged – de nem úgy, hogy győzköddöd magad... hanem te saját magadban bízol annyira, hogy te nemcsak magadért, hanem másokért is tudsz felelősséget vállalni. És ez egy nem egy rövid dolog lesz, nem egy egyszeri... ez egy olyan kaland.

– *Bátorság, felelősségvállalás is?*

– Bátorság, felelősségvállalás, és hogy... ez a kaland... tudod, hogy éhes leszel, fájni fogsz, szomjas leszel, és még egy csomó minden, amit nem tudsz. És nem félsz, mert tudod, hogy ki van építve a saját szakmai segítő hálózatunk, és te tudsz kihez fordulni. Tehát nem egyedül... egyedül nem vágnék neki. Én annak tudatában vágok mindig neki, hogy tudom, hogy van egy szakmai hátterem. Nemcsak az én tudásom, hanem a szakmai kapcsolataim... és segíteni fognak. Nemcsak onnan tudom, hogy föllapozom a telefonkönyvet... ezek személyes kapcsolatok, akik hisznek bennem, és tudják, hogy ez nekem miért fontos... nekem vannak ilyen emberek. Ugyanúgy nekik én is ott vagyok, hogyha erről van szó. Meg is volt a felsorolás.

– *Megvolt, de ha van még gondolata ezzel kapcsolatban, szívesen meghallgatom.*

– Hát az, hogy nem okoskodni és nem minősíteni megyek oda. Tulajdonképpen egy közösség fejlesztése, támogatása, az is olyasfajta segítség, mint mikor egy ember kér tőled segítséget, csak mondjuk nem a közösség minden tagja megy oda egyesével rimánkodni, hanem megfogalmazzák közösen, hogy ők a segítségedet kérik. Ha ők betartják a kereteket, meg amiket megbeszélünk, akkor ez működni fog.

– *Zárásként: az interjú során az ön által leggyakrabban használt kifejezés a KAPCSOLAT volt. Állíthatjuk, hogy egy közösségfejlesztő szociális munkás élete a kapcsolatokról szól? Az maga a kapcsolat?*

– Hát szerintem igen, igen! És ez egy nagyon színes, szerteágazó valami, néhol emóciókkal töltött. Igen, igen. Meggyőződésem, hogyha mondjuk az volna a kérdés, hogy mi az én sikerem kritériuma: hogy ez! Enélkül nem menne a dolog... Nekem ez egy akkora biztonságérzetet ad, hogy a szakmai, az emberi kapcsolatrendszerem alátámasztja az én munkámat, és neki merek ugrani sokszor tényleg reménytelennek látszó feladatnak. Mert érzem az erőt. Ez olyan erőt ad, hogy tudom, hogy amit nem tudok, azt is megtudom. Ez hihetetlen erő...

– *Köszönöm szépen a beszélgetést.*